

АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА

Підхід, орієнтований на постраждалих в діяльності Реєстру збитків для України

Христина Думич, Іван Городиський

2024

Автори: Христина Думич, Іван Городиський.

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду “Відродження” у рамках проекту “#Compensation4UA/Відшкодування воєнних збитків для України. Фаза III: адвокація кроків задля гарантування сталої стратегії компенсації”.

Керівник проєкту: Іван Городиський, адвокат, директор Центру Дністрянського.

Проектна експертна група: Маркіям Бем, Христина Думич, Софія Косаревич, Анастасія Онопрійчук, Андрій Хімяк.

(С) Центр Дністрянського

Більше матеріалів про відшкодування воєнних збитків

 info@dc.org.ua

 dc.org.ua

Зміст

Вступ	4
Перші кроки Реєстру із впровадження підходу, орієнтованого на постраждалих	7
Виклики для постраждалих, які існують з початку роботи Реєстру	10
Проблема «24 лютого»	15
Розширення переліку Категорій заяв, які можуть бути внесені до Реєстру	19
Висновки та рекомендації	23

Вступ

Створення компенсаційного механізму для України має велике значення для міжнародного права з кількох точок зору. Окрім притягнення до відповідальності Росії як держави, відповідальної за завдані збитки, це і шанс випрацювати інструменти ефективного відновлення прав постраждалих осіб. Адже на міжнародному рівні універсальні та ефективні механізми відновлення прав постраждалих у випадку відшкодування збитків, завданих збройними агресіями, – це можливість започаткувати стандарти, які згодом слугуватимуть моделями. Такі стандарти повинні ґрунтуватися на *підході, орієнтованому на постраждалих* (victim-oriented approach).

В умовах цифрового суспільства жертви збройної агресії РФ проти України одразу опинилися у центрі уваги. Мабуть, жодна в історії не супроводжувалася такою кількістю інформаційних матеріалів про злочини проти мирного населення та про збитки, яких зазнали громадяни й мешканці України. Завдяки цьому саме постраждалі практично відразу опинилися у центрі дискурсу щодо компенсацій, а відшкодування їх майнових і моральних збитків стало одним із головних моральних обґрунтувань створення відповідних компенсаційних механізмів.

У травні 2023 року було зроблено важливий крок до практичної реалізації відшкодування збитків постраждалим від російської агресії – створено Реєстр збитків для України (Register of Damages for Ukraine). Проте створення цього Реєстру і його діяльність є

важливим тестом на врахування у компенсаційному процесі інтересів і можливостей постраждалих та забезпечення реальної доступності для них відповідних механізмів.

Складові майбутнього спеціального міжнародного механізму відшкодування для України

Ще на етапі створення Реєстру забезпечення інтересів жертв декларувалося як ключова мотивація. Резолюція Комітету Міністрів Ради Європи CM/Res(2023)3 про встановлення Розширеної часткової угоди про Реєстр збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України (12 травня 2023 року зі змінами від 27 вересня 2023 року), яка затвердила статут Реєстру, наголошувала, що

створення реєстру збитків є важливим першим кроком для забезпечення своєчасної компенсації жертвам міжнародно-протиправних дій Російської Федерації в Україні або проти України.

Ця заява виявилася не просто декларацією – згодом вона почала втілюватися на практиці. Зокрема, при запуску Реєстру у квітні 2024 року було оголошено чотири принципи, на основі яких буде

здійснюватися імплементація підходу, орієнтованого на постраждалих (victim-centred approach у термінології, яку використовує Реєстр):

1. **інклюзивність**: досягнення інклюзивного правосуддя для всіх жертв російської агресії проти України;
2. **участь**: можливість для постраждалих і тих, хто пережив війну, брати безпосередню участь у компенсаційному процесі;
3. **доступність**: забезпечення зручного інтерфейсу для процесу подання претензій;
4. **безпека**: гарантування безпеки всієї наданої інформації.

Принципи підходу, орієнтованого на постраждалих

інклюзивність

участь

доступність

безпека

Ці принципи ширше описані на сайті Реєстру, і вони закладають основи для подальшої розбудови Реєстру та його функціонування з метою забезпечення інтересів жертв, які зазнали збитків внаслідок російської агресії.

**Перші кроки Реєстру
із впровадження
підходу,
орієнтованого на
постраждалих**

Можна констатувати, що перші кроки на шляху до впровадження цього підходу були зроблені уже в ході запуску Реєстру збитків. Зокрема, те, що першою категорією збитків, за якою приймаються заяви, стала категорія А3.1 (Пошкодження та знищення житлового нерухомого майна), демонструє, що саме інтереси жертв – фізичних осіб є чільними для діяльності Реєстру.

Такий підхід узгоджується і з попередньою міжнародною практикою, зокрема Компенсаційної комісії ООН, яка першою відкрила для фізичних осіб можливість подання індивідуальних скарг за категоріями А (вимушене переміщення), В (тілесні ушкодження та смерть членів сім'ї), С (індивідуальні скарги щодо майнових та моральних збитків).

Це гуманітарне рішення – зосередити увагу спочатку на термінових індивідуальних вимогах – ознаменувало важливий еволюційний крок міжнародної практики –

оцінював це рішення останній очільник Компенсаційної комісії ООН Майкл Гаффі, звітуючи напередодні припинення її повноважень.

Важливим аспектом компенсаційного механізму є складність / простота доведення факту заподіяної шкоди (burden of proof) – про це свідчить досвід тієї ж Компенсаційної комісії ООН. Багато дослідників відзначають, що у випадку Реєстру збитків для України через відносно високу складність доведення процесу багатьох моментах виявляється декларативним, залежним від доведення окремих фактів, наприклад – факту проживання чи наявності майна у певних населених пунктах та ін.

У містах, де є катастрофічно великі руйнування – як-от Маріуполь, Мар'їнка, Бахмут, багато інших міст та сіл, – немає сенсу мати докази зруйнування квартир, бо ми можемо побачити зруйнований будинок в буквальному сенсі з космосу. Тому це один із тих кейсів, які для нас, як для Реєстру, будуть дуже простими для оцінки – попри те, що до місць уздовж фронту та на окупованих територіях зараз немає доступу. Достатньо отримати дані з українських реєстрів про власника квартири чи будинку і побачити на супутникових знімках, що цей будинок стояв 23 лютого 2022 року, а потім цього будинку не стало. Які ще докази потрібні? –

розповів в інтерв'ю «Європейській правді» виконавчий директор Реєстру збитків Маркіян Ключковський.

Важливо й те, що за всі факти завданих збитків презюмується вина Російської Федерації. Такий підхід є логічним і послідовним, адже всі ці руйнування, втрати і збитки стали наслідком незаконної агресії, хоч би які були обставини, за яких настали ці втрати, а отже саме Росія несе повну відповідальність за їх відшкодування. Для постраждалих це важливо ще й тому, що знижує тиск на них у процедурі доведення збитків і спрощує доступ до компенсаційних механізмів.

Окрім того, Реєстр планує запровадити окремі можливості для спрощення постраждалим доступу до нього, а саме: право іноземних громадян подавати заяви до Реєстру, а також право постраждалих звертатися до Реєстру від їхнього імені через довірених осіб. Останнє може бути дуже важливим для тих постраждалих, які були змушені покинути Україну через воєнні дії.

**Виклики для
постраждалих, які
існують з початку
роботи Реєстру**

Водночас Реєстрові доведеться вдосконалювати свої процедури і критерії задля розв'язання окремих викликів на шляху до забезпечення підходу, орієнтованого на постраждалих. На окремих таких викликах, які виявилися уже в рамках заяв по категорії АЗ.1, уже наголошують представники громадянського суспільства, зокрема Інститут законодавчих ідей (ІЗІ) та Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ).

Першою серед проблем, які стосуються компенсації за знищене житло, є **труднощі у доведенні права власності на нерухоме майно**. Величезна кількість об'єктів нерухомого майна, особливо у невеликих містечках та сільській місцевості, не були внесені до державних реєстрів, а право власності на них може бути підтверджене лише старими правовстановлюючими документами. Агресивна стратегія Росії передбачає нещадне руйнування населених пунктів України, тож у ході бойових дій навіть такі документи можуть бути втрачені, якщо власники не зуміли забрати їх під час евакуації. Архіви з такими даними також можуть бути знищеними або недоступними через окупацію.

Іншим питанням є **збір доказів та фіксування завданої шкоди**. Хоча вищенаведений підхід, озвучений Маркіяном Ключковським, видається дуже обґрунтованим і гнучким, однак не у всіх випадках буде можливість встановити факт завдання збитків за допомогою супутникових знімків чи інших технологій. Крім того, враховуючи те, що шкода заподіюється не лише у зоні ведення бойових дій, але й в інших регіонах та місцевостях (напр., через падіння уламків ракет і дронів), наявні

знищення не завжди можна надійно ідентифікувати як такі, що сталися внаслідок агресії.

За цих обставин важливим ключовим інструментом фіксування шкоди є висновки і протоколи, складені уповноваженими особами і державними органами. Водночас тривання бойових дій створює ризики для самого процесу збору доказів та фіксування завданої шкоди і подальшого захисту інтересів постраждалих, що відзначають і експерти.

Незважаючи на успіхи у цифровізації державного управління, процедуру обліку збитків на місцях іноді все ще здійснюють у паперовому форматі. Це може призвести до втрати зібраних доказів. Прикрий випадок було зафіксовано командою УГСПЛ у прифронтовому селищі, коли ракетний удар знищив усю зібрану інформацію на папері та вбив представника, який фіксував збитки жителів понад місяць, –

вказує Тетяна Хутор, виконавча директорка ІЗІ для ZN.UA.

Політика Реєстру декларує, що

не обмежується свобода постраждалих/ осіб, що вижили, подавати докази, які вони вважають необхідними для того, щоб розповісти свою історію та обґрунтувати свої заяви про компенсацію так, як вони вважають за потрібне,

однак поки що не зрозуміло, якою може буде практика Ради Реєстру щодо прийняття цих доказів та визнання таких заяв допустимими.

Одним із шляхів вирішення цієї проблеми на певному етапі могло бути наділення окремих військовослужбовців Сил оборони України повноваженням фіксувати збитки, завдані агресією, – на початку 2023 року це пропонували експерти Центру Дністрянського. Однак у поточних умовах, коли відчувається суттєвий брак особового складу Сил оборони, реалізація цієї пропозиції видається малоюмовірною.

Ще один аспект, який можна було б згодом удосконалити, є **допустимість колективних заяв про відшкодування**. Хоча представники Реєстру говорять про ймовірність рішення групувати типові заяви про відшкодування на подальших стадіях розгляду, однак відкриття можливості подання колективних заяв суттєво підвищить рівень доступу жертв до компенсаційних механізмів та спростить процедуру подання заяв. Наприклад, у випадку категорії АЗ.1. мова може йти про колективні заяви ОСББ від імені своїх членів у разі знищення житлового будинку. Іншим прикладом можуть бути заяви ОТГ від імені своїх мешканців, які втратили житло або зазнали збитків, наприклад, у зв'язку із підривом Каховської ГЕС.

Опрацювання заяв від осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, є чи не найскладнішим викликом з різних точок зору. Передовсім це пов'язано з тим, що сам факт звернення окупаційна влада може розцінити як дію, з їхньої точки зору, нелояльну і піддати таких осіб репресіям.

Отже, постають проблеми доступності та безпеки подання заяв. Представники окупаційної влади практикують перевірку смартфонів та інформації, яка на них зберігається, тож встановлення додатку «Дія» може бути ризикованою справою для осіб, які досі

проживають на тимчасово окупованих територіях. Використання інших сервісів теж не є абсолютно безпечним через контроль над Інтернет-трафіком, який Росія намагається встановити в рамках концепції «суверенного Інтернету». Тож гарантування безпеки інформації та захисту персональних даних є чи не найважливішим завданням Реєстру збитків. Слід обдумати безпечний спосіб подання заяв до Реєстру особами з окупованих територій, а також спосіб гарантування їхньої безпеки, якщо питання відшкодування та функціонування міжнародного компенсаційного механізму будуть обговорюватися в рамках дипломатичного процесу.

Проблема «24 лютого»

Однак найбільшим викликом для Реєстру збитків, а згодом усього компенсаційного механізму у реалізації підходу, орієнтованого на жертву, є **неможливість звернутися до нього особам, які зазнали збитків внаслідок російської агресії до 24 лютого 2022 року**. Ця дата, як ключова для визначення часової (темпоральної) юрисдикції Реєстру збитків, зафіксована у його Статуті:

Реєстр... слугує для документального обліку доказів та інформації, що стосуються заяв про відшкодування збитків, втрат чи шкоди, завданих 24 лютого 2022 року або пізніше на території України в межах її міжнародно-визнаних кордонів, включаючи її територіальні води, всім зацікавленим фізичним і юридичним особам, а також державі Україна, включаючи її регіональні та місцеві органи влади, державні чи підконтрольні установи, міжнародно-протиправними діями Російської Федерації в Україні або проти України»

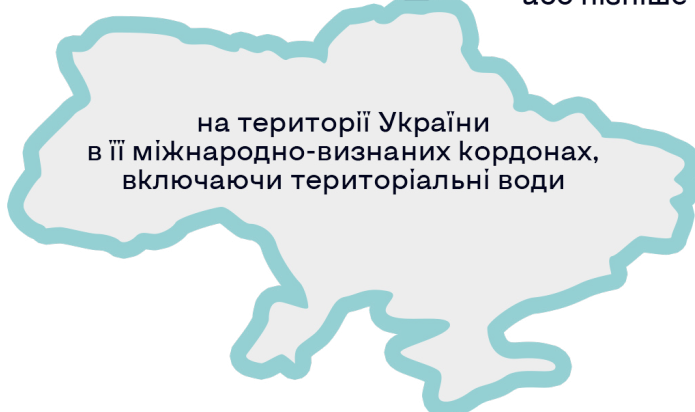
(ст. 1. Мандат Реєстру збитків Статуту Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України (Додаток до Резолюції CM/Res(2023)3).

Критерії прийнятності заяв до Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України

Збитки, завдані:

24 лютого 2022 року
або пізніше

на території України
в її міжнародно-визнаних кордонах,
включаючи територіальні води

міжнародно-протиправними
діями Російської Федерації
в Україні або проти України

Чітких офіційних роз'яснень причини, чому обрано саме цю дату, наразі не було. В окремих виступах представники Реєстру збитків обґрунтовують цей підхід тим, що факт агресії РФ проти України саме 24 лютого 2024 року було визнано в Резолюції ГА ООН ES-11/1 від 2 березня 2022 року, підтриманій 141 державою-членом ООН, а от аналогічної оцінки дій Росії в 2014-2022 рр. на рівні ГА ООН немає.

Тим часом на офіційному рівні Україна послідовно обстоює факт початку російської агресії проти України з лютого 2014 року¹. До того ж, постраждали від російської агресії у 2014-2022 рр. зверталися і продовжують звертатися до українських судів за компенсацією, і після 24 лютого 2024 року судова практика з цього приводу стала позитивною для позивачів. Зокрема, дві постанови Касаційного цивільного суду в складі Верховного суду (КЦС ВС), якими було обґрунтовано неможливість застосування суверенних імунітетів до майна Російської Федерації у зв'язку з її агресією, були прийняті саме за позовами осіб, які постраждали до 2022 року².

У цьому контексті гострою є також проблема мешканців Криму, які втратили майно, хай і не внаслідок безпосередньо воєнних дій, і були змушені залишити територію Автономної Республіки Крим або ж зазнали репресій від окупаційної влади. У

1 Див. Заява Верховної Ради України про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків від 21 квітня 2015 р. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T150337?an=58>; Заява Верховної Ради України щодо визнання російського режиму терористичним, нелегітимності перебування Російської Федерації в Організації Об'єднаних Націй і її реформування, відповідальності членів російських політичних партій, що підтримують агресію від 01.12.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2787-IX#Text>).

2 Див. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду № 308/9708/19 від 14 квітня 2022 р. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86565488> Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду № 760/17232/20 від 18 травня 2022 р. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104635312>.

дослідженні «Відшкодування збитків як важлива частина політики деокупації Криму» зазначається, що внаслідок окупації десятки тисяч людей були вимушені залишити свої домівки, втратили роботу, сімейні зв'язки, майно; що окупаційна влада в Криму влаштовувала переслідування, катування, незаконні розправи та позбавлення волі, забороняла мирні зібрання і висловлювання поглядів, коїла масові порушення майнових і немайнових прав людини. Відмова у можливості звертатися до Реєстру, а згодом претендувати на відшкодування збитків несе суттєві ризики ретравматизації постраждалих, створюватиме враження їх дискримінації та підриватиме довіру до компенсаційних механізмів у цілому. На жаль, з боку української влади та міжнародних представників, залучених до процесу створення компенсаційних механізмів, досі не було цілісно прокоментовано цю проблему та шляхи її подолання.

Водночас у публічних виступах представників українського уряду лунають окремі заяви про те, що ця проблема може бути розв'язана на пізніших стадіях створення та функціонування міжнародного компенсаційного механізму. Зокрема, йде мова про те, що майбутня Компенсаційна комісія може прийняти відповідні рішення і відкрити компенсаційний механізм для осіб, які постраждали від російської агресії в період до 24 лютого 2022 року. Важливою є повноцінна комунікація із такими постраждалими, яка б дозволила їм зрозуміти та оцінити перспективи отримання в майбутньому відшкодування збитків та не почувати себе дискримінованими порівняно із іншими постраждалими.

Розширення переліку Категорій заяв, які можуть бути внесені до Реєстру

Якщо говорити про категорії збитків – Реєстр передбачає для фізичних осіб чотири основні категорії (А1 – Заяви, пов’язані з вимушеним переміщенням; А2 – Заяви, пов’язані з порушенням особистої недоторканності; А3 – Заяви, пов’язані з втратою майна, доходу або засобів до існування; А4 – Втрата доступу до державних послуг) та 22 підкатегорії. Загалом вони покривають більшість типових майнових (матеріальних) та немайнових (нематеріальних) видів збитків – останні можуть бути виділені окремо або ж як похідні від майнових.

Категорії збитків для фізичних осіб

A1 Заяви, пов’язані з вимушеним переміщенням

A2 Заяви, пов’язані з порушенням особистої недоторканності

A3 Заяви, пов’язані з втратою майна, доходу або засобів до існування

A4 Втрата доступу до державних послуг

Проте практика попередніх збройних конфліктів свідчить про те, що вимоги постраждалих можуть бути обумовлені діями, які не одразу стають предметом уваги і збитки від яких можуть не вкладатися в стандартні рамки (в тому числі офіційних категорій збитків)³. Такі випадки потребують більш гнучкого підходу, зокрема коли йдеться про збитки внаслідок агресії РФ проти України, коли діяння армії та окупаційної влади держави-агресора нерідко виходять за рамки загальноприйнятих підходів до кваліфікації.

3 Див. Христина Думич Справедливе відшкодування: досвід компенсації корейським “жінкам для втіхи”. Центр Дністрянського. 2023. URL : <https://dc.org.ua/news/spravedlyve-vidshkoduvannya-dosvid-kompensaciyi-koreyskym-zhinkam-dlya-vtihu/>; Христина Думич Справедливе відшкодування: компенсація мешканцям острова Гуам. Центр Дністрянського. 2023. URL : <https://dc.org.ua/news/spravedlyve-vidshkoduvannya-kompensaciya-meshkancyam-ostrova-guam/>; Христина Думич Справедливе відшкодування: компенсація інтернованим громадянам США японського походження. Центр Дністрянського. 2023. URL : <https://dc.org.ua/news/spravedlyve-vidshkoduvannya-kompensaciya-internovanym-gromadyanam-ssha-yaponskogo-pohodzhennya/>; Тетяна Хутор, Богдан Карнаух, Андрій Климосьюк Відшкодування моральної шкоди, завданої війною: українська і міжнародна практика. Інститут законодавчих ідей. 2024. URL : <https://izi.institute/research/vidshkoduvannia-moralnoi-shkody-zavdanoi-vi-jnoiu-ukrainska-i-mizhnarodna-praktyka/>

Прикладом можуть бути окупаційні практики щодо зміни прізвищ; призов та мобілізація до лав армії агресора, утиски щодо свободи віросповідання та багато інших, які стануть відомими тільки згодом. Такі випадки прямо не передбачені чинною класифікацією в рамках категорій і підкатегорій А. Теоретично вони можуть підпадати під «інші» підкатегорії, зокрема А2.10 – Інші порушення міжнародного права, прав людини, міжнародного гуманітарного права або законів і звичаїв війни.

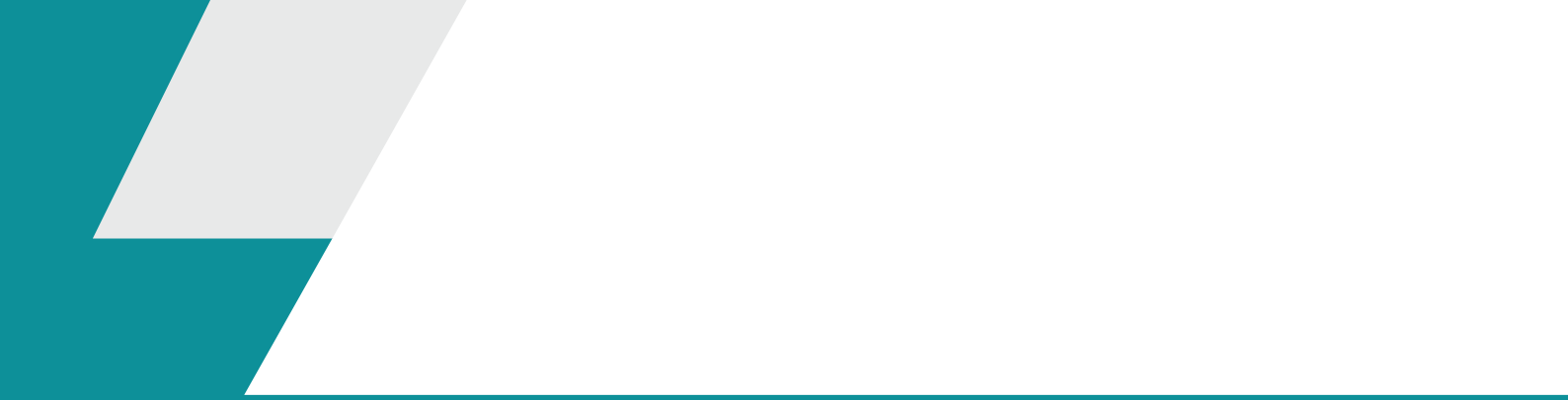
Однак можуть виникнути ситуації, коли окремі діяння окупаційної адміністрації не можна буде віднести до жодної з наявних категорій (та ж практика зміни прізвищ), але немайнові (моральні) збитки, пов'язані із ними, будуть очевидними. Для уникнення таких ситуацій та запобігання подальшій стигматизації осіб, які постраждали від такого роду дій, доцільно, мабуть, розглянути можливість виділення окремої категорії збитків, напр.: А5 – Інші немайнові збитки, або ж, надалі, розробити особливий порядок розгляду та оцінки допустимості поданих до Реєстру заяв, які не підпадають під жодну із зазначених категорій.

Можливість внесення змін до категорій заяв, які можуть бути подані до Реєстру, передбачені і його установчими документами:

Категорії заяв можуть змінюватися та/або уточнюватися. Будь-які зміни до категорій приймаються відповідно до Статуту Реєстру та Правил подання, обробки та внесення заяв –

зазначається у п. 4 чинного Переліку категорій.

Зараз ця проблема може видаватися надуманою. Проте із розширенням доступу до компенсаційного механізму може з'явитися все більше заяв і звернень від осіб, чиї збитки не підпадуть під жодну із визначених категорій. Тому доцільно уже зараз розглянути алгоритми дій для таких випадків, щоб забезпечити захист інтересів жертв, відповідно до підходу, орієнтованого на постраждалих.

Висновки та рекомендації

Загалом варто високо оцінити відданість цьому підходу в роботі Реєстру збитків, завданих російською агресією проти України. Це не просто декларативна цінність, а принцип, від самого початку імplementований у його установчі й операційні документи. Практичному впровадженню цього принципу приділяється пріоритетна увага протягом першого року функціонування Реєстру. У ході візиту до Реєстру в Гаазі міністерка юстиції Латвії Інесе Лібіна-Еґнере і виконавчий директор Реєстру Маркіян Ключковський обговорювали шляхи впровадження підходу, орієнтованого на постраждалих, при обробці поданих до Реєстру заяв про відшкодування збитків.

Пріоритет надається пошануванню гідності, повазі та участі жертв у процесі, причому особливу увагу приділено найуразливішим групам осіб, таким як жінки та діти, –

йдеться у [прес-релізі](#) за підсумками зустрічі.

З комунікаційної точки зору та в контексті підходу, орієнтованого на постраждалих, важливо те, що Реєстр веде широку інформаційну політику, поширюючи повідомлення про свою діяльність та відповідаючи на найпоширеніші запитання стосовно очікуваних змін. Це допомагає постраждалим зрозуміти свій поточний статус та запобігає їх травматизації через відчуття ізольованості від процесу та нехтування їхніми інтересами.

Водночас керівництво Реєстру мусить докласти ще багато зусиль, щоб зробити його більш доступним

для жертв і ефективним механізмом реалізації підходу, орієнтованого на постраждалих. Головна проблема – те, що постраждалі від російської агресії до 24 лютого 2022 року не можуть претендувати на внесення до Реєстру, – очевидно має бути розв'язана у рамках подальшого створення міжнародного компенсаційного механізму. Пряма публічна комунікація цієї проблеми та активізація дискусії щодо неї із залученням таких постраждалих могли б підвищити рівень їх довіри до Реєстру.

Іншим аспектом, над яким Реєстру доцільно вести додаткову роботу вже зараз, є питання відшкодування немайнових (моральних) збитків. Досвід попередніх збройних конфліктів свідчить, що неповне вирішення цього питання створює ризик багаторічної суспільної напруги, тож повертатися до його повного розв'язання доводиться через багато десятиліть і лише невеликій кількості потерпілих щастить дочекатися цього моменту.

Наразі неможливо ані стверджувати, ані заперечувати, що запропоновані Реєстром категорії охоплюють усі можливі види немайнової шкоди, тож варто розробити гнучкий підхід, який дозволить ефективно оцінювати на відповідність критеріям прийнятності викладені в заяві обставини заподіяння збитків та їх обсяг, за потреби впроваджуючи додаткові категорії.

Однак ключові виклики, які стоять перед Реєстром на цьому етапі пов'язані, безумовно, із ситуацією в Україні. У контексті підходу, орієнтованого на постраждалих, такими викликами є: фіксування завданих збитків і представлення доказів цього особами, які їх зазнали; забезпечення постраждалим, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, можливості подання заяв до Реєстру та гарантування безпеки такої інформації.

Розв'язання цих проблем лежить на відповідальності Реєстру та осіб, які беруть участь у роботі над створенням

міжнародного компенсаційного механізму. Адже це не просто технічні проблеми – без їх розв'язання не можна буде говорити про повну справедливість щодо постраждалих від російської агресії. Тому доцільно брати до уваги досвід попередніх механізмів відшкодування – як позитивний, так і негативний, – зокрема щодо інструментів, які були ними застосовані для реєстрації заяв жертв про завдану шкоду⁴.

Позитивна динаміка роботи Реєстру на етапі його створення вселяє надію, що відповідні рішення будуть напрацьовані і впроваджені. Проте з відкриттям кожної нової категорії для подання заяв з'являтимуться нові виклики у контексті впровадження підходу, орієнтованого на постраждалих. Готовність Реєстру знайти відповідь на ті виклики, які стоять перед ним уже тепер, закладає важливу тенденцію на майбутнє.

4 Див. Іван Городиський Досвід Компенсаційної комісії ООН та висновки для відшкодування Україні. Центр Дністрянського. URL : <https://dc.org.ua/news/dosvid-kompensaciyanoi-komisiyi-oon-ta-vysnovky-dlya-vidshkoduвання-ukrayini>; Софія Косаревич Діяльність Еритрейсько-Ефіопської претензійної комісії: висновки для процесу відшкодування Україні. Центр Дністрянського. URL : <https://dc.org.ua/news/diyalnist-erytreysko-efiopskoyi-pretenziynoyi-komisiyi-vysnovky-dlya-procesu-vidshkoduвання-ukrayini>; Софія Косаревич, Іван Городиський Створення Міжнародного реєстру збитків для України: досвід функціонування Реєстру збитків для Палестини (UNROD). Центр Дністрянського. URL : <https://dc.org.ua/news/stvorennya-mizhnarodno-go-reestru-zbytkiv-dlya-ukrayiny-dosvid-funkcionuvannya-reestru-zbytkiv-dlya-palestyny-unrod>; Софія Косаревич, Іван Городиський Компенсація воєнних збитків постраждалим: досвід Колумбії та висновки для України. 2024. URL : https://bit.ly/dc_columbia; Компенсаційна комісія ООН – перспектива фінансування відновлення довкілля в Україні після війни із рф: Огляд діяльності Компенсаційної комісії ООН. Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля». 2022. URL : <http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/Kompensatsijna-komisiya-OON.pdf>

**Більше матеріалів
про відшкодування воєнних збитків**

 info@dc.org.ua

 dc.org.ua